

Socialt hållbarhetsbokslut 2020

Bokslut för Gävle kommuns arbete med
social hållbarhet

Socialt hållbarhetsboks lut 2020

Bokslut för kommunens arbete med social hållbarhet

Diarienummer: 21KS149
Styrning och stöd Gävle

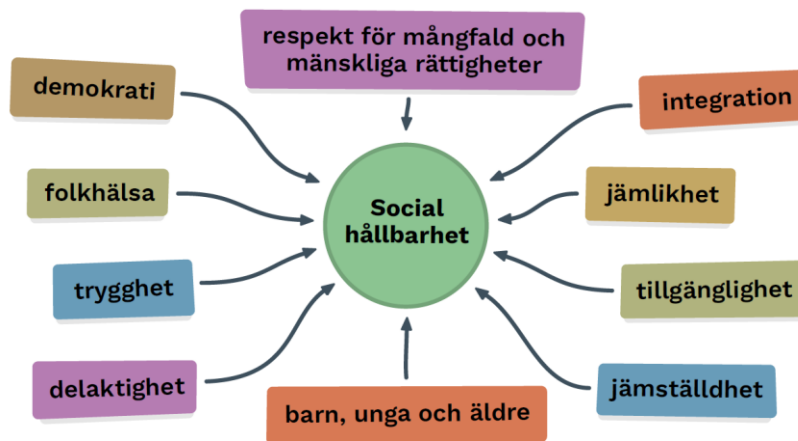
Citera gärna ur skriften men ange källa

© Gävle kommun 2021
www.gavle.se

Social hållbarhet

Ett socialt hållbart Gävle har förmåga att hantera förändringar och fortsätta att utvecklas. Det är ett samhälle med hög tolerans där människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen. Viktiga grundpelare för social hållbarhet är demokrati, delaktighet, trygghet, tillgänglighet, jämlikhet, jämställdhet, folkhälsa samt en respekt för mångfald och mänskliga rättigheter.

- Socialt hållbarhetsprogram 2019-2023, Gävle kommun

Beskrivning av hur olika perspektiv i Socialt hållbarhetsprogram 2019-2023 sammantaget bidrar till en socialt hållbar utveckling.

Innehållsförteckning

Inledning	2
Sammanfattning	3
Programområden i socialt hållbarhetsprogram	4
Trygghet	5
Trygghetsplaner för stadsdelarna	8
Jämställda och jämlika villkor	10
Visualiseringsverktyg för analys och uppföljning	12
Delaktighet och inflytande	14
Äldrevänlig kommun	16
Icke-diskriminering	18
Intern diplomering i rättighetsbaserat arbete och inkluderande bemötande	20
Bilaga: rapportering från Stratsys	22

Inledning

Kommunfullmäktige i Gävle antog i december 2018 Socialt hållbarhetsprogram 2019–2023 för Gävle kommunkoncern. Det sammantagna arbetet redovisas årligen i socialt hållbarhetsboksut. För frågor som rör social hållbarhet och programmets styrning finns kommunstyrelsens sociala hållbarhetsutskott. Årligen framtas ett årshjul för styrning och uppföljning av programmet. Till utskottet lyfts även frågor av mer brådskande karaktär in under året. I linje med den antagna styrningen av programmet har beslut tagits kring prioriterade områden som är särskilt resurssatta. Dessa utgörs av de två kommunövergripande satsningarna på trygghetsplaner för Gävles stadsdelar och arbetet med att Gävle ska vara en Äldrevänlig kommun, enligt WHO:s definition.

Ett socialt hållbart Gävle har förmåga att hantera förändringar och fortsätta att utvecklas. Det är ett samhälle med hög tolerans där människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen. Viktiga grundpelare för social hållbarhet är demokrati, delaktighet, trygghet, tillgänglighet, jämlikhet, jämställdhet, folkhälsa samt en respekt för mångfald och de mänskliga rättigheterna¹. Gävle kommuns beskrivning av den sociala dimensionen förhåller sig till de globala målen och Agenda 2030 som antogs av Förenta nationerna 2015.

De 17 globala målen ska vara vägledande i det globala, nationella, regionala och lokala arbetet med hållbarhetsfrågor. Syftet med de globala målen är att till 2030; utrota extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor i världen samt lösa klimatkrisen. De globala utvecklingsmålen är övergripande på en nivå där kommuner behöver bryta ner målen och arbeta med dem och kommunerna har därmed en viktig roll för att de nationella och globala utvecklingsmålen ska kunna nås. Det sociala hållbarhetsprogrammet har en ansats i Agenda 2030 och bidrar tillsammans med det miljöstrategiska programmet och näringslivsprogrammet till att nå de nationella och globala målen.

Bild på FN:s globala mål för en hållbar utveckling.

I socialt hållbarhetsboksut 2020 redovisas det sammantagna arbetet utifrån programområdena i Socialt hållbarhetsprogram 2019–2023. Under respektive programområde redovisas vilka av de globala målen som arbetet inom området strävar mot att uppnå. För området särskilt viktiga insatser under 2020 redovisas under egen rubrik, vilket innefattar de prioriterade satsningarna på trygghetsplaner för stadsdelarna och Äldrevänlig kommun. Flera av de insatser

¹ Socialt hållbarhetsprogram 2019–2023, Gävle kommun

som lyfts har bäring på mål inom andra programområden än det programområde de redovisas i.

Kommunkoncernens sektorer och bolag rapporterar genom IT-verktyget Stratsys genomförda insatser och aktiviteter kopplat till de fem kommunövergripande målen. I bilagan till Socialt hållbarhetsbokslut 2020 sammanställs det som är dokumenterat av verksamheterna och nämnderna kopplat till det kommunövergripande målet Trygghet, sammanhållning och en välfärd att lita på i hela kommunen.

Sammanfattning

Arbetet med Socialt hållbarhetsprogram har under 2020 till stora delar påverkats av coronapandemin. Det går ännu inte att ge en fullständig bild av pandemins samhällseffekter och påverkan på den sociala hållbarheten. Coronapandemin har medfört förändrade förutsättningar för arbetet, vilket har inneburit en omställning och förändrade arbetssätt, både för att möta pandemins konsekvenser och för att genomföra det ordinarie uppdraget. Dessa utmaningar har medfört vissa svårigheter i genomförandet, men också inneburit att innovation, nya lösningar och samarbeten uppkommit. I arbetet med att Gävle ska vara en Äldrevänlig kommun etablerades tidigt i pandemin Stömlinje corona, dit personer i riskgrupp eller anhöriga till dessa kan vända sig för information, hjälp med inhandling eller vid oro.

Under 2020 fortsatte arbetet med trygghetsvandringar för stadsdelarna med anpassade trygghetsvandringar på Brynäs och i Sätra. Vandringarna kompletterades med fokusgrupper, möjlighet för allmänheten att lämna synpunkter via E-tjänst, samt för Sätra även djupintervjuer med personer som i sin yrkesroll verkat över tid i stadsdelen. Resultaten visade bland annat på behovet av förbättrad belysning och naturvård vilket har kunnat åtgärdas omgående i anslutning till vandringarna. Andra resultat rör trafikmiljö och behovet av att fortsatt komplettera de fysiska åtgärderna med långsiktigt förebyggande insatser.

För att kunna följa invånarnas hälsoutveckling över tid har inom ramarna för socialt hållbarhetsprogram projektet ”Visualiseringsverktyg med fokus på Social hållbarhet” under 2020 initierats. Genom utveckling av statistik- och visualiseringsverktyget Power BI möjliggörs en helhetssyn över invånarnas förutsättningar och behov. Det statistiska underlaget ska användas till analys och för att följa utvecklingen inom hållbarhetsarbetet, där social hållbarhet är prioriterat och där barnrättsperspektivet är initialt särskilt beaktat.

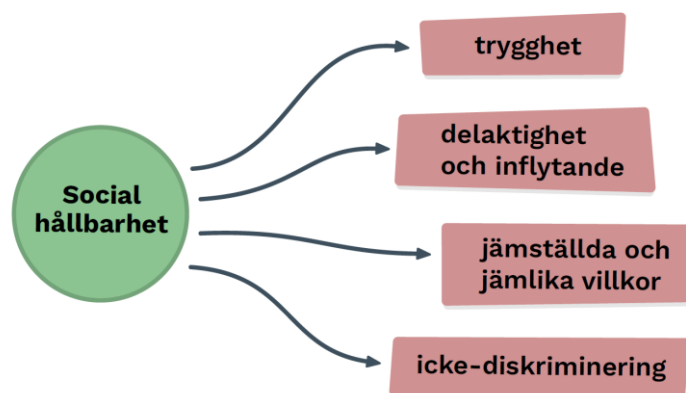
Som ett steg i arbetet med att säkerställa att Gävle kommunkoncerns verksamheter arbetar rättighetsbaserat och har ett respektfullt bemötande utifrån ett inkluderande förhållningssätt har ett arbete inletts för att ta fram en struktur för en intern diplomering. I diplomeringen knyts olika spår inom icke-diskriminering, inkludering och bemötande ihop. Materialet innefattar samtliga diskrimineringsgrunder, inkludering och normmedvetet bemötande och ska tillsammans med redan befintliga riktade utbildningsinsatser utgöra en helhetsansats i rättighetsbaserat arbete.

I Socialt hållbarhetsbokslut 2019 identifierades utifrån den sammantagna bilden ett antal utmaningar och fokus för arbetet framåt². Utmaningarna har varit i fokus för arbetet under 2020 och har därmed utvecklats enligt nedan:

- Trygghetsarbetet, vilket förutsätter både lång- och kortsiktigt arbete inom flera verksamhetsområden, samt ökad kunskap om särskilt kvinnors och flickors situation och utsatthet.
- Utbildningsnivå, förutsättningar till egen försörjning och möjlighet att bli en del av arbetsmarknaden. Särskilt fokus på ungas förutsättningar till fullgjord utbildning utifrån en fortsatt hög ungdomsarbetslöshet.
- Psykisk ohälsa, särskilt bland unga kvinnor och att följa konsekvenserna av coronapandemin särskilt bland äldre personer.
- Skapa förutsättningar för invånarnas delaktighet som en framgångsfaktor i kommunens beslutsprocesser, med ett särskilt fokus på ökad tillgänglighet för alla och minskat digitalt utanförskap.
- Utveckling av sociala konsekvensanalyser i kommunens planerings- och beslutsprocesser, exempelvis genom tillämpning av barnkonsekvensanalyser och prövning av barnets bästa inför beslut samt övrig tillämpning av barnrättslagstiftningen.

Programområden i socialt hållbarhetsprogram

Socialt hållbarhetsprogram 2019-2023 har fyra programområden för den sociala hållbarheten, med tillhörande program mål, framgångsfaktorer och indikatorer. Utöver de prioriterade insatserna inom ramen för trygghetsplanerna och Ädrevänlig kommun så genomförs insatser inom programmets områden och tendenser för social hållbar utveckling följs utifrån programområdena över tid. Den sociala hållbarhetens komplexitet innebär ibland svårigheter i att mäta förekomst och orsakssamband mellan olika företeelser och skeenden. Flera av de indikatorer som följs upp i Socialt hållbarhetsprogram uttrycker en samhällsutveckling och effekt på lång sikt där det inte alltid i kvantifierbara tal går att beskriva orsakssamband eller kausalitet för de insatser som görs. Det är därför viktigt att ställa de insatser som görs i relation till den effekt på samhällsutvecklingen som eftersträvas, och säkerställa en god uppföljning av genomförda insatser.

Programområden i Socialt hållbarhetsprogram 2019-2023.

Trygghet

För att alla i Gävle ska känna trygghet är det viktigt med en helhetssyn som inbegriper såväl fysisk som social och ekonomisk trygghet. Då trygghet är subjektivt är det därför viktigt att varje enskild människas behov står i centrum i det trygghetsskapande arbetet. Med de tre programmålen - Gävle är en kommun fri från våld, Alla i Gävle har trygga boendemiljöer samt Barn och unga i Gävle kommun har trygga uppväxtvillkor - fastställs prioriterade mål som sammantaget bidrar till trygghet.

Gävle kommun har under 2020 medverkat i SCB:s medborgarundersökning där ett område avser skattning av Nöjd region - index -Trygghet. Sett till värdet för 2020 så är det i linje med resultatet för de senaste fem åren, men variationen rör sig mellan 44–50 och med en lätt positiv trend för 2020 jämfört med 2019. Det föreligger dock skillnader mellan kön i hur man skattar trygghet där kvinnor de senaste fem åren skattat lägre än män. I förhållande till andra, till invånarantalet, jämförbara kommuner så placeras Gävle kommun i mitten. Högst resultat bland dessa kommuner har Umeå 66 och lägst skattning har Eskilstuna med 38, i bägge dessa kommuner föreligger skillnader mellan kön, där kvinnor skattar lägre än män.

Nöjd Region-index – Trygghet ³	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Totalt	49	50	48	-	44	46
Kvinnor	44	45	45	-	40	42
Män	53	54	50	-	49	49

Tabell över medborgarnas bedömning av hur tryggt det är i Gävle kommun, skala 0–100 (Källa: SCB:s medborgarundersökningar).

I socialt hållbarhetsbokslut 2019 konstaterades en tydlig ökning under den senaste fyraårsperioden av andelen invånare 16–84 år som avstår från att gå ut ensam. I mätningarna från 2020 är det en fortsatt ökning bland både kvinnor och män, men där skillnaderna även fortsatt är stora mellan könen. Mer än hälften av kvinnorna uppger att de ofta eller ibland avstår från att gå ut ensam av rädsla för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad.

³ Medborgarnas bedömning av hur tryggt det är i kommunen, skala 0–100. Utgår från frågorna "Hur ser du på hur tryggt och säkert du kan vistas utomhus på kvällar och nätter?", "Hur ser du på hur trygg och säker du kan känna dig mot hot, rån och misshandel?" och "Hur ser du på hur trygg och säker du kan känna dig mot inbrott i hemmet?" Källa: SCBs medborgarundersökningar (U00405)

Invånare 16-84 år som avstår från att gå ut ensam, andel (%)

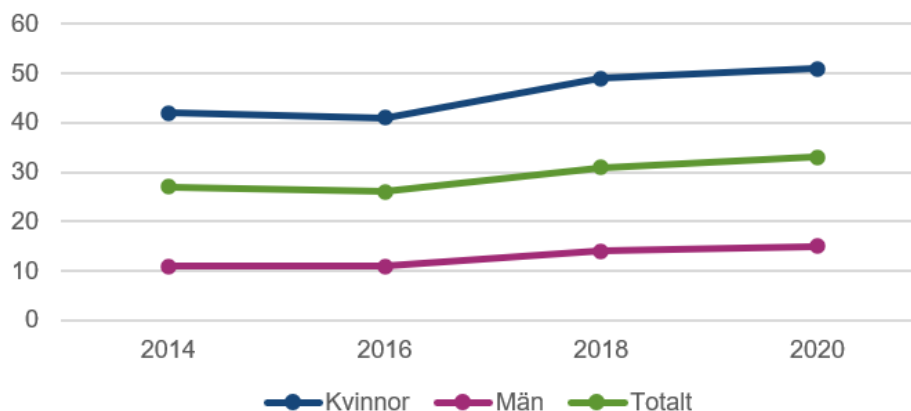

Diagram över antal som uppgivit att de ofta eller ibland avstår från att gå ut ensam av rädsla för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad dividerat med antal som besvarat frågan. (Källa: Folkhälsomyndigheten, Hälsa på lika villkor).

I den baslinjemätning som genomförts under 2020 inom ramen för arbetet med Äldrevänlig kommun skattar merparten av de äldre som besvarat enkäten, totalt 654 personer, att de upplever sig trygga i sin bostad⁴. Dock noteras viss skillnad mellan huruvida de svarande varit bosatta i centrum, centrumnära områden eller i Gävle kommuns ytterområden. Gävle kommuns resultat går i linje med exempelvis den baslinjemätning som Stockholms stad genomfört under 2019, men även resultatet i Uppsala. I WHO:s nätverk för äldrevänliga städer/kommuner är utöver Gävle hittills endast Göteborg, Stockholm, Uppsala, Hallstahammar och Östersund medlemmar från Sverige. Av dessa har Uppsala, Göteborg och Stockholm genomfört en baslinjemätning, vilket påverkar tillgången till jämförbara resultat.

Baslinjemätning 2020: jag känner mig trygg i min bostad, andel, geografiskt område.

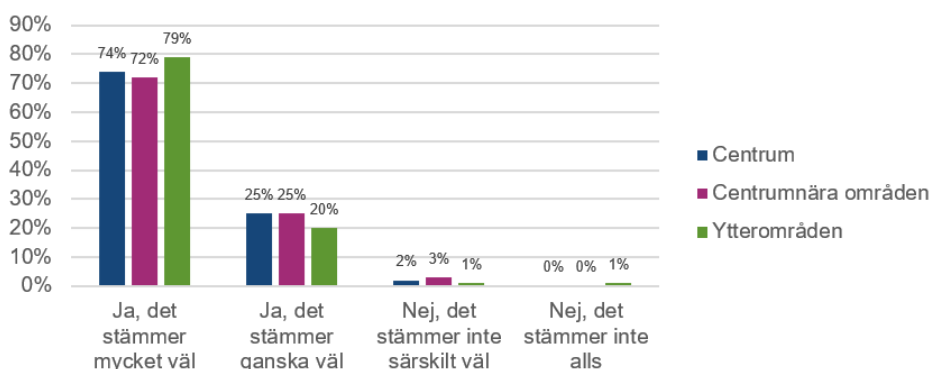

Diagram med resultat från baslinjemätning kopplat till Äldrevänlig kommun över andel (%) som känner sig trygga i sin bostad (Källa: FoU Välfärd, Region Gävleborg).

⁴ Region Gävleborg 2020, FoU rapport 2020:6.

<https://www.regiongavleborg.se/globalassets/samverkanswebben/utveckling-samverkan/valfard-gavleborg/fou-valfard/fou-rapporter/gavle-aldrevanlig-kommun-fou-rapport.pdf>

Inom ramarna för arbetet med en kommun fri från våld så har kompetenshöjande insatser kompletterat det fortsatta våldspreventiva arbetet inom skolan. Trots att pandemin inneburit att en del planerade insatser har fått skjutas på framtiden så har arbetet med programmen Mentorerna i våldsprevention (MVP) och Agera tillsammans (AT) fortsatt inom Utbildning Gävles verksamheter. I samarbete med Sveriges kommuner och regioner har Gävle kommun även varit delaktiga i att utarbeta och lansera ett stödmaterial för arbetsgivare att upptäcka våldsutsatthet bland medarbetare⁵.

Vid coronapandemins början utökade Gävle kommun styrgruppen för en kommun fri från våld med externt deltagande från Polisen, Kvinnojouren Blåklodan, Stikkan – en krismottagning för män i Gävle samt Region Gävleborg. Detta skedde utifrån det oklara kunskapsläget kring pandemins effekter, särskilt vad det gäller våld i nära relationer där mörkertalet bedömts vara högt⁶. Det utökade interna och externa deltagandet i styrgruppen har möjliggjort tillskapandet av en gemensam lägesbild utifrån oro om utsatthet för våld och våldets konsekvenser. Den utökade styrgruppen har också inneburit att en ny samverkansytta tillskapats för deltagande samhällsaktörer.

Arbetet med Huskurage har fortsatt med anpassningar till de nya förutsättningar som coronapandemin innebär. Nya digitala metoder på sociala medier och andra kanaler har kompletterat utskick och anslag i bland annat Gavlegårdarnas tvåttstugor. I arbetet med att sprida information har huskurage-ambassadörer rekryterats och arbetat uppsökande under sommarperioden och tidig höst. Under 2020 har Högskolan i Gävle på uppdrag av Brottsförebyggande rådet inlett en utvärdering av arbetet med Huskurage i Gävle. Syftet är att utvärdera i hur stor utsträckning satsningen når ut och leder till ökad medvetenhet om, och ökad benägenhet att agera vid oro för att någon i den nära omgivningen är utsatt för våld i nära relationer, samt för att undersöka vilka framgångsfaktorer och utmaningar som kan identifieras i arbetet med Huskurage.

Under 2020 har projektet Shanazi hjältar i Gävle kommun startats utifrån uppdraget att förstärka arbetet och insatserna mot hedersrelaterat våld och förtryck⁷. Projektet är ett samarbete mellan flera verksamheter inom kommunen: Enheten social hållbarhet, Fältverksamheten, Elevhälsan, Anhöriganställda och BIG (Brottsförebyggarna i Gävle) samt med Stikkan krismottagning för män. I juli 2020 anställdes en projektledare som ansvarar för och driver projektet tillsammans med en styrgrupp från Valfärd Gävle och Styrning och stöd Gävle. Målsättningen är att uppnå en attitydförändring bland unga män och kvinnor som lever i hederskulturer genom utbildning och dialog kring hedersrelaterat våld och förtryck. Kopplat till detta arbete har också Enheten Social hållbarhet, tillsammans med representanter från bland annat Valfärd Gävle, Utbildning Gävle, Polisen och Hälso- och sjukvården påbörjat arbetet med att ta fram en kommunövergripande rutin för arbetet mot hedersrelaterat våld- och förtryck.

Sedan våren 2019 bedrivs ett preventivt projekt i stadsdelen Sättra för att motverka att barn och unga utsätts för könsstymning samt minska konsekvenserna för de personer som redan är utsatta. Projektet initierades av en föräldrargrupp på

5 Sveriges kommuner och regioner

<https://skr.se/arbetsgivarekollektivavtal/arbetsmiljo/valdinararelationstodfordigsomchef.35396.html>

6 Undersökning från Socialstyrelsens visar att antalet orosanmälningar som rör barn ökat med 5 procent under 2020, i Gävle rörde dessa framförallt våldsutsatthet och försummelse

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2021-1-7155.pdf>

7 Uppdrag i kommunplan med årsbudget 2020 och utblick 2021-2023

familjecentralen och arbetet drivs i samverkan med Region Gävleborg och följs via en styrgrupp. Till arbetet finns en arbetsgrupp med representanter från Region Gävleborgs verksamheter inom kvinnohälsa, kvinnokliniken, barnklinik och barnhälsovård, asyl och migranthälsan samt ungdomsmottagningen. Från Gävle kommun finns representanter från socialtjänst, familjecentral, förskola, skola och Barnahus. Under 2020 pausades projektet en tid på grund av pandemin. Under hösten 2020 återupptogs arbetet igen och Högskolan i Gävle genomförde en baslinjemätning i de berörda verksamheterna som ingår i arbetet. De inplanerade utbildningsinsatserna genomfördes digitalt via TRIS (Tjejers rätt i samhället) och genom nationella teamet mot hedersrelaterat våld och förtryck Länsstyrelsen Östergötland. Syftet med utbildningarna har varit att höja kompetensnivån inom området könsstämpning för att upptäcka de som riskerar att utsättas för stämpning, men också för att ge vård och stödjande insatser till de som får konsekvenser av genomfört ingrepp. I samverkan med Högskolan i Gävle har nu en modell utformats för utveckling av rutiner inom och mellan berörda verksamheter som möter barn och unga som riskerar utsättas eller är utsatta för könsstämpning.

Trygghetsplaner för stadsdelarna

Gävle kommun bedriver sedan lång tid tillbaka trygghetsfrämjande insatser inom ramen för flera verksamheter. Under perioden 2019–2020 utvecklades arbetet vidare till att tvärsektoriellt inom kommunkoncernen, tillsammans med Gavlegårdarnas centrumutveckling, Polisen och andra aktörer, omfatta utformningen av Trygghetsplaner för de olika stadsdelarna. Arbetet inleddes under 2019 i stadsdelen Andersberg och har under 2020 omfattat även stadsdelarna Brynäs och Sättra. De av kommunkoncernen genomförda insatser kopplat till trygghetsvandringarna har genomförts av både förvaltning och bolag.

Trygghetsplanerna utformades utifrån synpunkter och uppfattning gällande trygghet från de boende och verksamma i de olika stadsdelarna. Inhämtningen av synpunkter skedde genom flera olika metoder där trygghetsvandring i stadsdelen för att få en bild av trygga och otrygga platser kompletterats med e-tjänster, fokusgruppsintervjuer och fördjupad intervju med näringsidkare, fritidsgården i stadsdelen för att nämnda några. Gävle kommun har genomfört omfattande investeringar kopplat till det som framkommit vid trygghetsvandringarna såsom belysning, naturvård och trafik.

Trygghetsskapande är också det våldspreventiva arbete som görs i de tre stadsdelarnas skolor tillsammans med eleverna. Det är ett systematiskt arbete som utgår ifrån ett åskådare- och genusperspektiv samt ökade kunskaper om våld. Andersbergsskolan, Staffansskolan på Brynäs och Lilla Sätterskolan arbetar med metoden på mellanstadiet och har påtalat att arbetet upplevs ha effekt på tryggheten. De kommunala väktare som sedan oktober 2020 arbetar i de olika områdena har enligt bedömningen av deltagande samarbetsaktörer i trygghetsplanarbetet bidragit till ökad trygghet i stadsdelarna.

Trygghetsplan Brynäs

Trygghetsvandringen på Brynäs genomfördes 2020-01-14 där boende och verksamma tillsammans med deltagande samhällsaktörer bidrog med synpunkter gällande tryggheten i stadsdelen. Detta kompletterades med två fokusgrupper med unga kvinnor/flickor samt möjligheten att inlämna synpunkter via E-tjänst på kommunens webbsida.

Resultatet från arbetet på Brynäs visar att trafiksituationen och säkerhet i trafiken är en viktig fråga ur trygghetssynpunkt för stadsdelen. Det förefaller som att trottoarer och övergångsställen är planerat utifrån att de yngre barnen tidigare gick på Brynässkolan. Att barnen numer går på Staffansskolan innebär att de behöver korsa Brynäsgränd vilket noterades som en otrygg situation. Särskilt

påtalades bussgatan på Brynäs och möjlighet att på ett säkert sätt ta sig över Brynäsgratan och Kaserngatan. I fokus låg barnperspektivet då cykelbanan som skär genom Staffansskolans skolgård lyftes som ett problem. Flera enkelt avhjälpta brister kopplat till belysning och naturvård har kunnat åtgärdats i anslutning till trygghetsvandringen och tillhörande dialoger. Detta är ett kontinuerligt arbete som utförs löpande, medan frågor som rör trafiksituationen kan ha en längre planeringshorisont.

Kartbild över stadsdelarna Brynäs och Sättra, indelat i de fem respektive tretton områden som trygghetsvandring genomfördes i under 2020.

Trygghetsplan Sättra

Trygghetsvandringen i Sättra genomfördes 2020-10-21 och fick på grund av det allvarigare läget med coronapandemin omorganiseras på ett sådant sätt att den följer myndigheternas rekommendationer. Detta medförde bland annat att vandringen genomfördes i separata mindre grupper och att det inte genomfördes någon gemensam dialog för dessa. För att kompensera för detta genomfördes kompletterande djupintervjuer med personer som i sin yrkesroll verkat i Sättra över en längre tidsperiod. Tillkom gjorde även en fokusgrupp för unga män/pojkar och en för unga kvinnor/flickor, samt möjligheten att inlämna synpunkter via E-tjänst på kommunens webbsida.

Resultaten från arbetet i Sättra visar på behov av förbättrad belysning och slyröjning vid vissa platser. Belysningsarmaturer har bytts längs gång- och cykelbanor samt i alla tunnlar i stadsdelen. Slyröjning har genomförts längs gång- och cykelbanor samt i anslutning till Pingeltorpsparken där fokus på förbättrad sikt och genomsläpplighet avvägts mot behovet av växtlighet i parken. Förbättrad belysning och slyröjning har även skett i anslutning till boendemiljöer och parkeringar. Arbetet med trygghetsplanen i Sättra visar också på behovet av att fortsätta komplettera de fysiska åtgärderna med det långsiktigt främjande och förebyggande arbetet, exempelvis genom utvecklat föräldrastöd, vålds- och drog förebyggande arbete samt behovet av olika mötesplatser.

Jämställda och jämlika villkor

Ojämlika villkor kommer av förutsättningar, möjligheter, händelser och beslut under livets gång och som tenderar att förstärka varandra. De ojämlikhetskapande processerna börjar ofta tidigt i livet vilket medför att vikt läggs på tidiga insatser och att tidigt försöka bryta ett negativt förlopp. Med de tre programmålen – Alla i Gävle kommun har jämställd och jämlik hälsa, Alla i Gävle ges förutsättningar att bilda, utbilda sig och bli en del av arbetsmarknaden samt Gävle kommun skapar förutsättningar för en aktiv och meningsfull fritid för alla – fastställs prioriterade mål som sammantaget bidrar till jämställda och jämlika villkor.

Likt riket i övrigt har Gävle under långa perioder efter millennieskiftet haft en fallande trend för andelen elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram på gymnasiet. Under 2010-talet sjönk andelen behöriga till yrkesprogram med knappt åtta procentenheter till 82,5 procent 2019. Under 2020 har det skett en ökning till 84,9 procent (kvinnor: 86,1 procent, män: 83,8 procent).

Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun, andel (%)

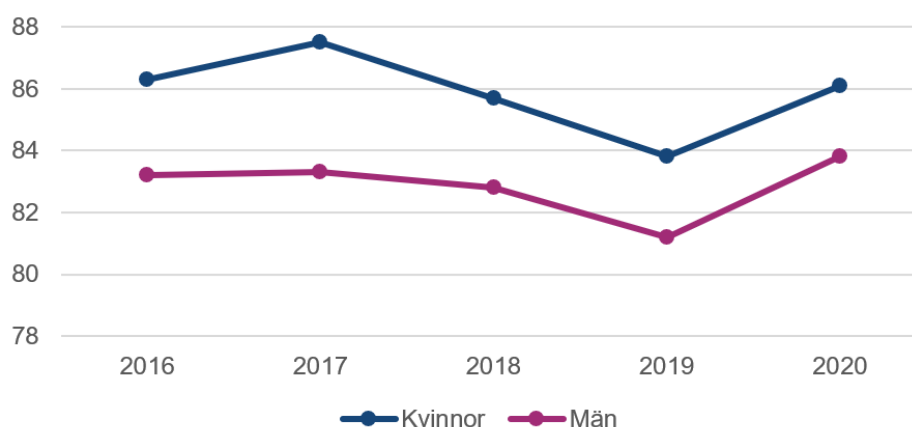

Diagram över andelen (%) elever i årskurs 9 som är behöriga till yrkesprogram, med hemkommun Gävle (Källa: SCB och skolverket, Kolada).

Arbetslösheten bland unga steg under 2020 och i december 2020 noteras att de ungas arbetslöshet i Gävle stigit 14 månader i följd. Från 12,5 procent av 18–24-åringarna inskrivna som arbetssökande i september 2019 till 16,7 procent i november 2020. Det innebär en ökning av antalet inskrivna med 242 personer på ett års sikt. Även den totala arbetslösheten har ökat 2020 och når 11,0 procent i december 2020, vilket är en ökning med 1,1 procentenheter jämfört med motsvarande tidpunkt 2019.

Långtidsarbetslösheten 25–64 år i årsmedelvärde ligger tämligen konstant över tid, noteras dock en tendens till minskning bland kvinnor medan det bland

män är en svag uppgång av andel långtidsarbetslösa. Jämfört med andra kommuner av motsvande storlek så har Gävle kommun en högre andel långtidsarbetslösa än exempelvis Lund, Borås, Västerås och Örebro, men lägre än Eskilstuna där 8,5 procent av befolkningen mellan 25–64 år är långtidsarbetslösa. Även mellan och inom Gävle kommuns olika stadsdelar varierar andel långtidsarbetslösa med en spridning i ett intervall mellan 0,9-16 procent.

Långtidsarbetslösa, 25-64 år, i årsmedelvärde	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Totalt	-	6,4	-	5,5	-	5,9
Kvinnor	-	6,3	-	5,6	-	5,5
Män	-	6,5	-	5,4	-	6,2

Tabell över antal invånare 25–64 år som varit öppet arbetslösa eller i program med aktivitetsstöd i minst 6 månader, dividerat med antal invånare 31/12 (Källa: Arbetsförmedlingen)

Gävle kommun har under 2020 fortsatt arbeta för att få fler personer i sysselsättning och egen försörjning. En satsning som pågått från 2019 och fortsatt under 2020 är *1000 fler i arbete*, vilket är ett paraplybegrepp omfattar flertalet projekt och satsningar som genomförts inom ramen för ökad sysselsättning. Exempelvis ingår arbetet inom DUA (Delegationen unga och nyanlända till arbete) men även insatser och projekt såsom SFI med praktik, Hälsofrämjande etablering och Breddad rekrytering. Under 2020 har arbetet inom området påverkats av covid-19. Exempelvis har distansstudier försvårat situationen för studerande, vissa praktikplatser har stängt och endast tillämpat distansarbete vilket försvårat den språkliga stimulansen och utvecklingen. Arbetet med 1000 fler i arbetet har under 2019–2020 delvis finansierats med stöd av statsbidrag från Delmos. Under 2021 fortlöper arbetet och finansieras via kommunbidrag.

I samarbete mellan Utbildning Gävle och Styrning och stöd Gävle genomförs projektet Samverkan med vårdnadshavare i skolan. Satsningen handlar om jämställda och jämlika villkor utifrån att främja alla barns rätt till utbildning. Idag finns en stor variation mellan skolor i andelen som uppnått godkända betyg i alla ämnen⁸. Svensk skola främjar aktiva vuxna i elevens närhet som en del i att nå en fullgjord skolgång och utbildning. Samverkan har skett genom dialogträffar mellan vårdnadshavare och skolledare på Ulvsäterskolan i Gävle 2019-2020 och utifrån detta pilotprojekt har metodmaterial utarbetats för spridning inom fler verksamheter. I Sverige har ett skolsystem som inriktas mot att eleverna ska bli öppna, reflekterande, analyserande, ifrågasättande, källkritiska och demokratiska medborgare⁹. Svensk skola ställer samtidigt höga krav och det finns stora förväntningar på att vårdnadshavare ska vara aktiva i elevernas skolgång. Kopplat till elevernas måluppfyllelse behövs därför ett bra samarbete mellan skola och vårdnadshavare. För nyanlända elever finns ytterligare en utmaning, eftersom det tar tid att lära sig ett nytt språk. Erfarenheterna från Utbildning Gävle är att nyanlända och flerspråkiga vårdnadshavare också är den målgrupp som är svårast att nå. En metod för dialog och informationsutbyte har därför arbetats fram och dialogen har haft fokus på bland annat svensk skola, uppfostran elevhälsa, funktionsvariationer, barns rättigheter, regler och vad som är skolans, vårdnadshavarens och deras gemensamma ansvar.

Utifrån programområdet jämställda och jämlika villkor initierades 2019 rörelsesatsningen på utvalda skolor i områden i Gävle kommun. I samverkan med

⁸ [Grundskolan - betyg åk 6, andel som uppnått kunskapskraven \(skolverket.se\)](#)

⁹ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (LGR 11), kap 1

civilsamhället¹⁰ har arbetet under 2020 fortsatt utifrån en behovsbild gällande ökad rörelse och en inkluderande tillvaro för barn från förskoleklass till årskurs 6. Erfarenheter från projektet visar på att arbetet med meningsfulla strukturerade rastaktiviteter bland annat inneburit en ökad studiero och en ökad trygghet på rasterna. Kompetenshöjande utbildningsinsatser har genomförts för att främja ett traumamedvetet förhållningssätt hos vuxna som har kontakt med barn, utifrån vikten av att arbeta med barnets rätt till vila, fritid och lek. Utbildningsinsatser rörande första hjälpen kopplat till psykisk hälsa och generella föreläsningar i ämnet psykisk hälsa har påverkats av coronapandemin men delvis ändå kunnat genomföras under 2020.

Det främjande arbetet med att nå en jämställd och jämlik hälsa har en koppling till målsättningen i den nationella ANDT-strategin 2016-2020 om ett samhälle fritt från narkotika och doping, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och ett minskat tobaksbruk¹¹. Under 2020 genomfördes den senaste alkohol- och drogvaneundersökningen från CAN där resultatet för årskurs 9 i Gävle kommun visar på en ökning av andelen snusare, samtidigt som andelen rökare minskat något¹². Erfarenheterna från det förebyggande arbetet är att genomförda insatser inom skolan, exempelvis arbetet med modellen Tobaksfri DUO ger avsedd effekt. Även om användandet av narkotika i CAN-undersökningen för denna målgrupp är oförändrad sedan 2017 så visar de regelbundna mätningarna av förekomsten av narkotika i avloppsvattnet på en tendens till ökning, särskilt vad det gäller cannabis.

Visualiseringsverktyg för analys och uppföljning

Programrådet och målet om jämställd och jämlik hälsa syftar till att följa invånarnas hälsoutveckling över tid och att säkerställa att det sker ett systematiskt arbete för att bibehålla och öka förutsättningarna för en god och jämlik hälsa. En framgångsfaktor för att nå detta mål är att kunna identifiera hälsoskillnader utifrån socioekonomiska faktorer och särskilt utsatta grupper.

I arbetet med hållbar stadsutveckling noterades behovet av att ha tillgängliga socioekonomiska data. Under 2019 inspirerade Södertörnsanalysen Gävle kommun till att inventera vilka möjligheter som fanns för att implementera ett analysverktyg med liknande funktion. Inom ramarna för socialt hållbarhetsprogram har därför projektet ”Visualiseringsverktyg med fokus på Social hållbarhet” under 2020 initierats. Genom utveckling av statistik- och visualiseringsverktyget Power BI möjliggörs en helhetssyn över invånarnas förutsättningar och behov genom att visualisera statistik geografiskt om befolkningens livsvillkor, livsmiljö och hälsa tillsammans med underlag ifrån Gävle kommuns välfärdstjänster. Det statistiska underlaget ska användas till analys och för att följa utvecklingen inom hållbarhetsarbetet, där social hållbarhet är prioriterat och där barnrättsperspektivet initialt är särskilt beaktat.

Arbetet under 2020 har dels resulterat i en genomförd omvärldsanalys från kommuner som nyttjat Södertörnsanalysen, dels en fördjupad beskrivning av utgångsläget i Gävle kommun, både gällande behov och befintliga resurser.

¹⁰ I samarbete med RF-SISU och Rädda barnen.

¹¹ Skr. 2015/16:86, En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016 – 2020

¹² Resultat från CAN:s alkohol och drogvaneundersökning 2020: Andel snusare (som svarar att de snusar varje dag eller ibland).

2020 13% (pojkar 18%, flickor 9%). 2017 4% (pojkar 6%, flickor 1%). Andel rökare (som svarar att de röker varje dag, ibland eller vid fest).

2020 5% (pojkar 4%, flickor 6%). 2017 10% (pojkar 7%, flickor 12%).

Arbetet har samorganiserats med Gävle kommuns redan påbörjade arbete inom Power-BI för att skapa mervärden för hela kommunkoncernen. Arbetet med att bygga upp den tekniska arkitekturen utifrån identifierade behov är genomfört. Exempel på enklare basbehov hos flera verksamheter är möjligheten att visualisera åldersgrupper i olika geografiska områden och att lättare kunna följa utvecklingen över tid. Exempelvis kommer statistiskt underlag i föreningsstödsregistret innefattas för att få mer kunskap om vilka som tar del av föreningsstöd. Det kommer utgöra underlag för analys i relation till diskrimineringsgrunderna och socioekonomiska faktorer.

Delaktighet och inflytande

Att människor känner tillit och har förtroende till varandra och till samhällets institutioner är grundläggande för demokratin och för en hållbar utveckling. Om tilliten är låg och det finns stora skillnader i tillit mellan olika samhällsgrupper ökar risken för ökade klyftor i samhället. Med de fyra programmålen – Gävle är en tillgänglig kommun, Gävle har ett strukturerat och gott samarbete med civilsamhället, samt Gävle kommunkoncerns verksamheter har god kunskap om och respekt för de nationella minoriteternas rättigheter – fastställs prioriterade mål som sammantaget bidrar till delaktighet och inflytande.

Gävle kommun strävar mot ett ökat inflytande för invånarna i den egna organisationen där kommunkoncernen både ska uppfattas som och vara en tillgänglig organisation som möjliggör ett reellt inflytande. Utvecklingsnyckeltalet nöjd inflytande-index uttrycker en bedömning av invånarnas inflytande och insyn i kommunens beslut och verksamheter. Gävle kommun har ett något lägre värde jämfört med genomsnittet för samtliga deltagande kommuner i SCB:s medborgarundersökningar, men det finns för år 2020 en tendens till förbättring sedan 2016.

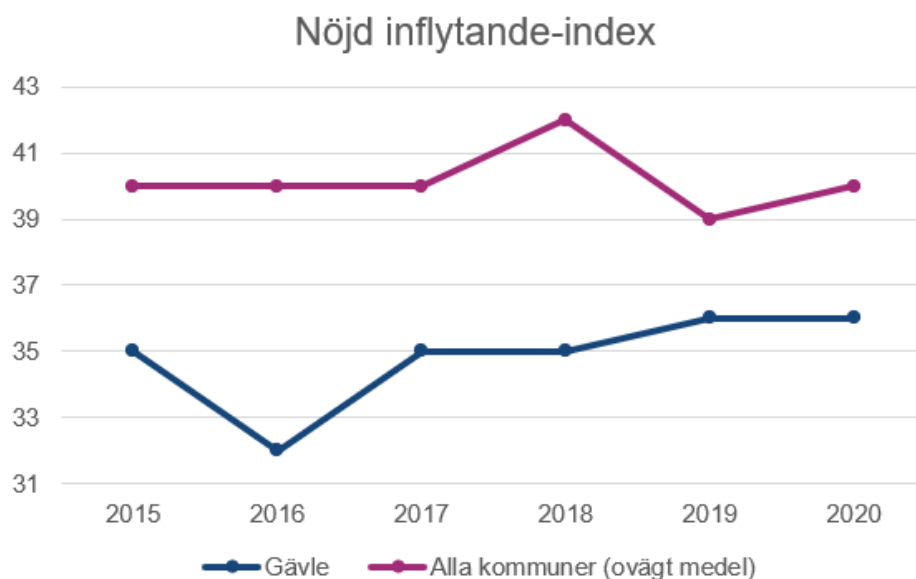

Diagram Nöjd inflytande-index, SCB:s medborgarundersökningar. Observera att Gävle kommun saknar statistik för året 2019 vilket innebär ett oförändrat värde mellan 2017 och 2018 (Källa: SCB, Kolada).

Arbetet med delaktighet och inflytande har under 2020 tydligt präglats av pandemin där utmaningar medfört svårigheter i genomförandet, men också skapat nya lösningar och samarbeten. Nya och innovativa arbetssätt har varit särskilt viktiga under 2020 när olika rekommendationer och restriktioner har begränsat människors möjlighet att träffas och att fysiskt samlas för dialog och samråd. En tydlig utmaning i arbetet med att prova olika digitala lösningar för delaktighet och inflytande är att alla individer och grupper i samhället inte har samma tillgång till den teknik som behövs och samma förkunskaper för att använda den.

För kommunens verksamheter och rådgivande organ har pandemisituationen inneburit att möten till viss del har ställts in men även nya arbetssätt har skapats. Kommunala pensionärsrådet (KPR), funktionsrättsrådet och samrådsgruppen för finskt förvaltningsområde ställde in sina möten från mitten av mars till augusti eftersom rådets och samrådsgruppens medlemmar till betydande utsträckning tillhör riskgrupperna för coronaviruset. Under hösten har samtliga organ haft möten med anpassade mötesformer. Utmaningen har varit att digitala lösningar har erbjudits men få föreningsrepresentanter i pensionärsrådet, funktionsrättsrådet och samråd för finskt förvaltningsområde har deltagit i möten digitalt. Pensionärsrådet och funktionsrättsrådet har haft svårt att hitta en lokal som skulle vara tillräckligt stor för att möjliggöra alla att hålla avstånd till varandra och som skulle vara rätt digitalt utrustad. För funktionsrättsrådet är det många aspekter som behöver tas hänsyn till (till exempel skrivtolkning och ljudupptagning) för att möjliggöra digitalt deltagande. Samrådsgruppen för finskt förvaltningsområde har under hösten haft vissa möten där föreningsrepresentanter har deltagit på plats och en del av tjänstepersonerna via Teams. När möten har helt skett över Teams har deltagande möjliggjorts via telefonkonferens. Ungdomsrådet har haft fysiska möten en stor del av året och följt de rekommendationer och råd som har funnits. I slutet av 2020 har även ungdomsrådet börjat möjliggöra digitalt deltagande, men valde att inför 2021 helt pausa sin verksamhet fram till åtminstone sommaren 2021.

Kommunen anordnar medborgardialoger inom olika verksamhetsområden och i olika typer av frågor. Ett utvecklingsområde som under 2020 har identifierats i arbetet med dialoger kopplat till trygghetsplaner för stadsdelarna är att säkerställa hela kommunikationsprocessen, särskilt gällande återkoppling till alla som har deltagit och lämnat in synpunkter. Enligt SKR är medborgardialogen helt beroende av att en god kommunikation sker - om att dialogen ska ske, att medborgarna känner sig inbjudna och att resultatet återredovisas till olika aktörer¹³. Att ge återkoppling till de som deltagit är avgörande för om medborgarna ska känna förtroende och uppleva att medborgardialogen varit meningsfull. SKR betonar även vikten av att organisationen kommunicerar hur resultatet använts och hur de förtroendevalda ser på det som framkommit i dialogen. Centralt för många av årets satsningar har också varit att säkerställa tillgänglig information i pandemisituationen. Kommunikationsavdelningen har under året gjort flera satsningar: en språksatsning på gavle.se för att säkerställa information i coronapandemin på flera språk (filmklipp och texter på arabiska, somaliska, finska, engelska, tigrinja, farsi, amhariska samt teckenspråk). Ett vykort med information om till exempel Stödlinje corona har skickats ut till kommuninvånare över 70 år.

Gävle kommun är en av flera samhällsaktörer som har spridit information om coronaviruset lokalt. Region Gävleborg har undersökt hur länets invånare upplever informationen under pandemin¹⁴. Enligt Region Gävleborgs undersökning uppger invånare i Bollnäs, Gävle och Sandviken att de har fått

13 Sveriges Kommuner och Regioner (2019) [7585-780-0.pdf \(skr.se\)](https://www.skr.se/7585-780-0.pdf)

14 Hur upplever du informationen under coronapandemin", Region Gävleborg, 2020 <https://www.regiongavleborg.se/globalassets/nyheter/rapport-om-hur-gavleborgs-lan-invanare-upplever-information-under-coronapandemin.pdf>

information om coronaviruset i ”Mycket/Ganska hög grad” i större utsträckning än invånare som bor i andra kommuner inom länet. Region Gävleborg har även redovisat undersökningens resultat utifrån språkbakgrund. De svaranden har delats upp till de som har svenskspråkig språkbakgrund och till de som har någon annan språkbakgrund. När det gäller Gävle kommun har svaranden med en annan språkbakgrund mer sällan svarat ”mycket hög grad” och oftare än genomsnittet svarat ”ganska hög grad” och i frågor om upplevelsen av att man har fått information om coronaviruset och sjukdomen Covid-19 och om upplevelsen av kunskap för att undvika att bli smittad av eller att smitta andra med coronaviruset.

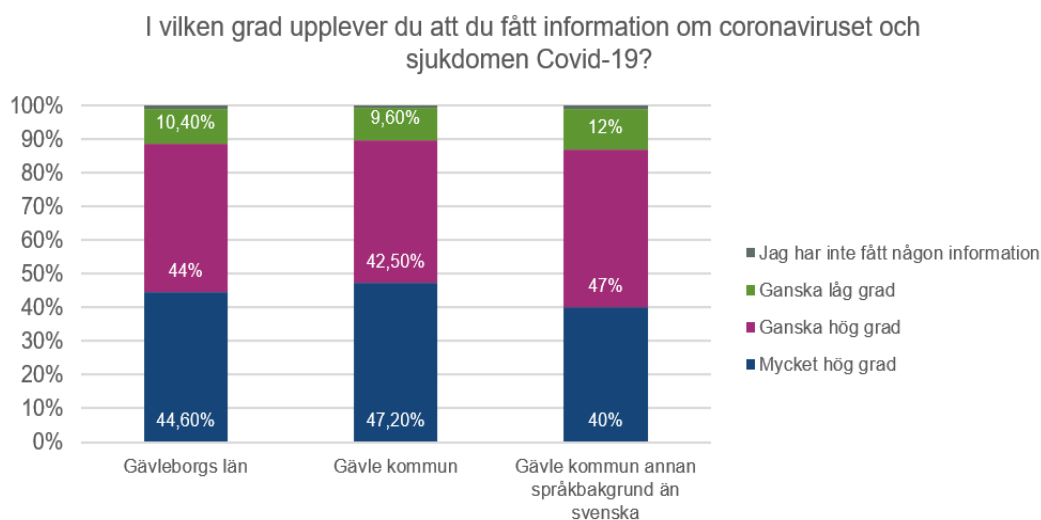

Diagram över i vilken grad invånare (18 år eller äldre) upplever att de fått information om coronaviruset och sjukdomen Covid-19 (Källa: Region Gävleborg 2020).

Behovet av lättillgänglig information har under året lyfts fram till exempel i resultatet av baslinjemätningen för projektet Äldrevänlig kommun¹⁵. Välfärd Gävle har under 2020 ringt ett uppsökande samtal till de kommuninvånare som under året har fyllt 80 år. Under samtalet frågades bland annat om personen använder sig av digital teknik. Två tredjedelar svarade att de är digitala och en tredjedel att de inte är det¹⁶.

Äldrevänlig kommun

Arbetet med Äldrevänlig kommun syftar till att äldre ska bibehålla god hälsa och fortsätta leva ett så självständigt liv som möjligt. Sedan ansökan till WHO:s nätverk i juni 2019 så inleddes arbetet 2020 med informationsmöten och gruppsamtal med planering för genomförande av baslinjemätning. Dock fick arbetet under 2020 utvecklas och styras om med särskilt fokus på de äldres situation utifrån covid-19 pandemin. Under tidig vår 2020 kom särskilda restriktioner från Folkhälsomyndigheten för personer 70 år och äldre samt riskgrupper. Seniorerna bedömdes, tillsammans med riskgrupperna, vara särskilt utsatta för virusets påverkan och uppmanades därför att inte exponeras för smitta. Det innebar att avhållas från att vistas i matvaruaffärer, apotek, delta i evenemang eller andra tillställningar där många människor vistas. Även stängning av sociala sammanhang såsom träffpunkter men även förbud mot besök på vård- och omsorgsboenden.

¹⁵ Region Gävleborg 2020, FoU rapport 2020:6.

¹⁶ Dnr. 19KS245-11

I syfte att stötta de äldre med inköp av mediciner och matvaror startades stömlinje Corona. Stömlinjen har samordnats från enheten för social hållbarhet Styrning och stöd och drivits gemensamt med förebyggande enheten på sektor Välfärd. Bemanningen i stömlinjen har i perioden bestått av seniora volontärer. I uppdraget för stömlinjen har det även ingått en samordning av föreningar och organisationer i civilsamhället som stöttat med volontärer, och som tillsammans med Volontär i Gävle utfört inköpen. För 2020 (april-dec) inkom 391 samtal från seniorer, deras anhöriga och riskgrupper. Under hösten 2020 förändrades karaktären av de inkomna samtalen. Samtalen berörde mer oro och nedstämdhet och en samverkan inleddes med ett studieförbund med kompetens att bemöta människor med nedsatt psykiskt mående. Under slutet av 2020 fanns tillgång till vaccin och samtalen till stömlinjen har sedan dess även berört hur vaccinationerna ska ske, när de ska äga rum och var information finns att få.

Stödlinjens funktion berör insatser som är såväl trygghetsskapande som en förutsättning för en jämställd och jämlika hälsa. Arbetet med stömlinjen har parallellt bedrivits med att skapa förutsättningar för genomförande av dialogmöten gällande utformning av handlingsplan kopplat till resultatet i baslinjemätningen. Arbetet i Äldrevänlig kommun präglas främst av att skapa delaktighet och inflytande för målgruppen genom att involvera seniorerna i de olika arbetsprocesserna. I baslinjemätningen svarar 34 procent på frågan om de upplever sig bli bemött med respekt i samhället att det stämmer mycket väl. 58 procent svarar att det stämmer ganska väl. Återstående 8 procent uppger att det inte stämmer särskilt väl eller inte alls.

Under pandemin har den digitala utvecklingen accelererat och behovet av digital kompetens och förmåga har tydliggjorts. Tillgång till Mobilt BankID, BankID eller Swish är en förutsättning för att ta del av vissa tjänster för inköp av matvaror, apoteksärenden och delar av 1177 för hälso- och sjukvården. Arbetet med att överbrygga det digitala utanförskapet är initierat dels via kursutbud från föreningar och organisationer i civilsamhället och dels via initiativ och projekt inom Gävle kommun. Utöver arbetet med att utbilda och erbjuda ökad digital kompetens, kvarstår behovet av att fortsätta skapa förutsättningar för delaktighet för invånarna som ännu inte är digitala.

Icke-diskriminering

Gävle kommun bär som offentlig aktör en nyckelroll och har ett ansvar för efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna i praktiken, både utifrån att vara en samhälls-, demokrati- och välfärdsaktör samt utifrån ett arbetsgivarperspektiv. Skyddet mot diskriminering är en av hörnstenarna i arbetet för de mänskliga rättigheterna och grundläggande i en demokrati. Diskriminering innebär att någon missgynnas eller kränks utifrån någon av de sju diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning samt ålder. Med de två programmålen – Gävle kommunkoncerns verksamheter arbetar rättighetsbaserat samt Gävle kommunkoncerns verksamheter har ett respektfullt bemötande utifrån ett inkluderande förhållningssätt – fastställs prioriterade mål som sammantaget bidrar till icke-diskriminering.

För icke-diskriminering och säkerställandet av ett respektfullt bemötande är medborgarnas uppfattning om kontakten med kommunens personal och verksamheter indikerande för utvecklingen över tid. För att få en uppfattning om hur medborgarna upplever kontakten med Gävle kommuns personal och verksamheter finns Nöjd Medborgar-Index – Bemötande, tillgänglighet. Indexet är ett utvecklingsnyckeltal som bland annat bygger på hur kommunens bemötande och service upplevs¹⁷. Både för Gävle kommun och vid en sammanvägning av samtliga kommuners resultat i SCB:s medborgarundersökningar finns över en tioårsperiod tendens till en försämring utifrån nyckeltalet nöjd-medborgarindex – bemötande, tillgänglighet. Under 2020 har dock Gävle kommuns resultat förbättrats och är i linje med riksgenomsnittet.

Nöjd Medborgar-index - Bemötande, tillgänglighet (U00400)	2015	2016	2017	2019	2020
	53	49	51	51	56

Tabell över medborgarnas bedömning av bemötande och tillgänglighet i Gävle kommun, skala 0-100.

¹⁷ Nöjd Medborgar-Index - Bemötande, tillgänglighet. Kolada (U00400)

Utgår ifrån frågorna: "Hur nöjd är du med hur lätt det är att komma i kontakt med tjänsteman eller annan personal i din kommun?", "Hur nöjd är du med hur du blir bemött när du har kontakt med tjänsteman eller annan personal i din kommun?", "Hur nöjd är du med den service du får när du har kontakt med tjänsteman eller annan personal i din kommun?" och "Hur nöjd är du med möjligheter att komma i kontakt med kommunens högre chefer?" samt hurivida man varit i kontakt med en tjänsteman eller annan personal i kommunen under de senaste två åren. Källa: SCB:s medborgarundersökningar.

Under 2020 har redan befintligt arbete i kommunkoncernen kompletterats med flera nya insatser för att säkerställa rättighetsbaserat arbetssätt och respektfullt bemötande utifrån ett inkluderande förhållningssätt.

Från 1 januari 2020 är FN:s konvention om barnets rättigheter svensk lag och ett stödjande arbete med att implementera barnrättslagstiftningen i koncernen har inletts. Kunskapshöjande insatser som utgår från ett helhetsgrepp kring barnkonventionen har därför erbjudits till anställda och förtroendevalda i kommunkoncernen. Detta har kompletterats med verksamhetspecifika utbildningsinsatser. Totalt har ca 170 personer tagit del av utbildningsinsatserna i barnrätt som fortsatt erbjuds under 2021. Kopplat till det interna barnrättsarbetet och barns trygga uppväxtvillkor är Gävle kommun huvudpartner till En bra start, där Brynäs IF tillsammans med UNICEF och övriga partners utifrån barnkonventionen arbetar för barns rättigheter och social hållbarhet. Utöver aktiviteter inom skolan för elever i grundskolans årskurs 4-6 så har En bra start med partners fortsatt arbetat för att göra barnkonventionen känd bland barn och vuxna.

Under 2020 genomfördes en barnkonsekvensanalys kopplat till frågan om områdesbegränsning för EBO (asylsökande i eget boende) utifrån möjligheten för Gävle kommun att ansöka om undantag från EBO-lagstiftningen. Representanter från Utbildning Gävle, Valfärd Gävle, Styrning & stöd Gävle och AB Gavlegårdarna deltog. Barnkonsekvensanalysen utgör underlag för ställningstagande i frågan. I analysen beaktades särskilt frågan rörande trångboddhet då egenbosättning i praktiken innebär att en person eller familj flyttar in hos anhöriga. I arbetet med trygghetsplaner för stadsdelarna i Gävle har det framkommit att trångboddheten påverkar boendemiljön både inomhus och utomhus. Barnkonsekvensanalysen visar också att ur ett barnperspektiv är det önskvärt att trångboddheten minskar utifrån att skolverksamheterna upplever att trångboddhet påverkar elevers mående och studieresultat idag.

Rättigheter skyddas också när en kommun ser till att andra inte hindrar någon att ha tillgång till sina mänskliga rättigheter. Genom till exempel upphandlingar som säkrar bra arbetsvillkor hos underleverantörer. I Gävle kommuns upphandlingsmallar som finns på intranätet Ankaret finns Gävle Kommunkoncerns uppförandekod för leverantörer införd. Där går att läsa att leverantören förväntas respektera uppförandekoden och göra sitt yttersta för att uppnå kraven inom den egna organisationen och i leverantörskedjan. Detta bör ske genom dialog, transparens och ett öppet samarbete mellan köparen och leverantören.

Varor och tjänster som levereras till köparen ska minst vara framställda under förhållanden som är förenliga med:

- FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (1948)
- ILO:s åtta kärnkonventioner nr 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138 och 182
- FN:s barnkonvention, artikel 32
- det arbetarskydd och den arbetsmiljölagstiftning som gäller i tillverkningslandet
- den arbetsrätt, inklusive lagstiftning om minimilön, och det socialförsäkringsskydd som gäller i tillverkningslandet.
- FN:s deklaration mot korruption

I och med uppförandekoden har Gävle kommun nu en grundnivå för sociala krav vid upphandlingar.

Intern diplomerings i rättighetsbaserat arbete och inkluderande bemötande

Rättigheter uppfylls och främjas när aktörer arbetar systematiskt och genomför insatser för att förverkliga de mänskliga rättigheterna. Det behövs också bra uppföljning av kvaliteten på det som görs och att alla, både medarbetare och medborgare, har god kunskap om mänskliga rättigheter. Under 2020 inleddes planeringen av två parallella insatser som avser att stärka icke-diskriminering både internt utifrån arbetsgivarperspektivet och externt utifrån ett inkluderande bemötande och rättighetsbaserat arbete. Detta sker genom en E-utbildning i likabehandling och icke-diskriminering riktad till chefer, respektive en struktur för intern diplomerings av verksamheter.

Som ett steg i arbetet med att säkerställa att Gävle kommunkoncerns verksamheter arbetar rättighetsbaserat och har ett respektfullt bemötande utifrån ett inkluderande förhållningssätt har ett arbete inletts för att ta fram en struktur för en intern diplomerings. I diplomeringsen knyts olika spår inom icke-diskriminering, inkludering och bemötande ihop. Till arbetet med diplomeringsen knyts också befintliga utbildningar inom till exempel våld i nära relationer, barnrätt och nationella minoriteters rättigheter. Målet med diplomeringsen är att stödja kommunens verksamheter att säkerställa ett inkluderande bemötande och ett rättighetsbaserat arbetssätt. Syftet med arbetsmaterialet och diplomeringsen är att vara ett stöd för chefer och medarbetare att leva upp till kommunens värdegrund och mål samt Gävle kommuns sociala hållbarhetsprogram.

Materialet innefattar samtliga diskrimineringsgrunder, inkludering och normmedvetet bemötande och ska tillsammans med ovan nämnda befintliga riktade utbildningsinsatser utgöra en helhetsansats i rättighetsbaserat arbete. Materialet ska vara ett stöd med tydligt fokus på att förbättra verksamhet och bemötande som ett led i ordinarie kvalitets- och verksamhetsutveckling. Under 2021 kommer struktur för intern diplomerings att implementeras i organisationen.

Eftersom arbete med icke-diskriminering till stor del handlar om hur Gävle kommunkoncerns verksamheter arbetar finns behov av att tydligt mäta och följa upp arbetet. Som ett sätt att göra materialet tillgängligt för alla medarbetare och alla verksamheter kommer det att fysiskt finnas på kommunens utbildningsportal Kompetensen. I och med det kommer viss mätbarhet gå att göra kopplat till hur många och vilka verksamheter som har tagit del av och arbetat med materialet.

Gävle kommunkoncern ska säkerställa ett respektfullt bemötande och verka för icke-diskriminering i hela koncernen genom att motverka strukturer och normer som begränsar individer, även kopplat till arbetsgivarperspektivet. Därför är det också viktigt att titta på och följa Gävle kommuns Medarbetarundersökning.

Har du någon gång under de senaste 12 månaderna blivit utsatt för något av följande:	Arbetskamrat	Chef	Kund/invånare
Hot	36 st	8 st	445 st
Våld	15 st	2 st	309 st
Kränkande särbehandling	252 st	103 st	167 st
Trakasserier ¹⁸	28 st	5 st	83 st
Sexuella trakasserier	8 st	1 st	61 st
Har ej blivit utsatt för något av ovan nämnt (andel av totalt antal svarande)	94 %	98 %	84 %

Diagram med resultat i Gävle kommuns Medarbetarundersökning 2020.

¹⁸ Trakasserier på grund av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Medarbetare i Gävle kommun upplever främst utsatthet från kund/invånare och det är främst i form av hot och våld. I undersökningen som genomfördes 2020 svarar 9 procent att de utsatts för hot av kund/invånare och 7 procent att de utsatts för våld av kund/invånare. Att medarbetare i Gävle kommun främst upplever utsatthet från kund/invånare, så har det också sett ut om vi tittar ett antal år tillbaka.

Under 2020 har HR-avdelningen tagit fram en e-utbildning inom diskriminering och likabehandling som vänder sig till chefer och HR-ansvariga i Gävle kommunkoncerns verksamheter. Utbildningen kommer att vara redo att börja användas under 2021 och den kommer att finnas på Gävle kommuns utbildningsportal Kompetensen. HR-avdelningen kommer att kunna följa hur många som genomför utbildningen.

HR-avdelningens utbildning i likabehandling och icke-diskriminering har ett internt arbetsgivarfokus och den diplomering i rättighetsbaserat arbetsätt som är under framtagande har ett externt fokus där bemötandet och bästa möjliga lösning för medborgaren ligger i fokus. De två utbildningarna avser att berika varandra och tillsammans bidra till det kommuninterna arbetet med icke-diskriminering.

Bilaga: rapportering från Stratsys

Stratsys är ett operativt IT-verktyg som fungerar som stöd för hela kommunens lednings- och styrningsprocess. Stratsys ger stöd i hela verksamhetsstyrningsprocessen från planering av de kommunövergripande målen till det operativa arbetet med uppföljning, rapportering och analys ute i organisationens verksamheter. Genom att samla styrdokument på ett och samma ställe skapas en bra överblick och en helhetssyn.

I Stratsys rapporterar sektorer och bolag genomförda aktiviteter kopplat till de fem kommunövergripande målen. I underlaget till socialt hållbarhetsbokslut sammanställs det som är dokumenterat av verksamheterna och nämnderna kopplat till det kommunövergripande målet Trygghet, sammanhållning och en välfärd att lita på i hela kommunen.

Trygghet, sammanhållning och en välfärd att lita på i hela kommunen

Vår kommun ska vara en plats där alla ges möjligheter att bidra till vår gemensamma utveckling. Tillit till samhället, en trygg inkomst och meningsfullt arbete och fritid är grunden för en god hälsa. Det behövs fler insatser som underlättar vägen till arbete för fler. Vi ska bli bättre på att skapa sammanhållning och tillit mellan människor och inte minst tillit till kommunens verksamheter. Fler mötesplatser behövs i hela kommunen, som främjar ökad gemenskap. Våra välfärdstjänster ska hålla hög kvalitet och utgå från individuella behov. Alla stads- och kommundelar ska vara trygga att bo och vistas i och erbjuda goda livsvillkor och attraktiva livsmiljöer genom hela livet. Därför måste möjligheterna att bo, arbeta, utvecklas och trivas i hela vår kommun bli bättre. Strategiskt förebyggande arbete är viktigt i alla våra verksamheter för att klara välfärden framåt. Tidiga insatser där individens möjligheter stärks är grunden för att ge barn och unga en reell chans till en riktigt bra framtid. En förutsättning för att få välfärdsverksamheter med hög kvalitet är att vi har rätt utbildade medarbetare som trivs, vill utveckla verksamheterna, som kan och vill arbeta kvar. Såväl ändrad demografi, tillväxt och pensionsavgångar ska mötas. För att lyckas med vår kompetensförsörjning och attrahera fler nya medarbetare, är det av högsta vikt att kommunen även fortsättningsvis uppfattas som en attraktiv arbetsgivare där varje medarbetares engagemang tas tillvara¹⁹.

Utbildningsnämnden Gävle

Arbetet med Gävlemodellen har fortsatt och fördjupats. Alla kommunala grund- och gymnasieskolor deltar. Höstterminens resultat för grundskolorna vad gäller mobbing var det bästa som uppmäts sedan mätningarna startade hösten 2012. Andelen mobbade var betydligt lägre jämfört med riket, framför allt i årskurs 7-9. Resultatet från den senast mätningen visar på skillnader mellan flickor och pojkar i upplevd arbetsro, skillnaderna finns redan i årskurs 4-6 och ökar sedan i årskurs 7-9. Skillnaderna är större än i tidigare mätningar. I gymnasieskolan visar höstens kartläggning att förekomsten av mobbing var väldigt låg. Den var högre för pojkar än för flickor och det fanns en överrepresentation för dem som inte identifierar sig som flicka eller pojke. En utmaning för gymnasieskolan var att få eleverna att berätta om sin utsatthet för skolans personal, det handlar både om att eleverna anger att de inte berättar men också om att de är osäkra på vem de ska prata med. Under hösten har det gemensamma utvecklingsarbetet inom elevhälsan intensifierats. Särskilt fokus har lagts på det hälsofrämjande och förebyggande

¹⁹ Kommunplan med årsbudget 20201 och utblick 2022-2024, (www.gavle.se)

arbetet, för att främja kraftigt förbättrade resultat. Chefsträffarna inom Utbildning Gävle har under läsåret inriktats på elevhälsan, träffarna har utvidgats med representanter för både den lokala och centrala elevhälsan. Målsättningen har varit att tillsammans stödja arbetet med kraftigt förbättrade resultat genom att stärka arbetet med särskilt stöd, åtgärdsprogram och uppföljning av insatser. Under året har Utvecklings-EHT implementerats i verksamheterna, fokus är det hälsofrämjande och förebyggande arbetet - samtliga kompetenser från både lokal och central elevhälsa deltar. En översyn av befattningar och roller har genomförts i syfte att ta fram uppdragsbeskrivningar som utgår från de behov som finns i organisationen och ska leda till tydligare och mer likvärdiga organisationer. Rollerna som beskrivits är elevassistent; lärarassistent; socialpedagog; kurator. Arbetet är pågående och fler roller har tillkommit, till exempel mentor.

Socialnämnden Gävle

Sektor välfärd arbetar systematiskt med uppsökande och förebyggande arbete. Ett exempel är arbetet tillsammans med polisen rörande punktinsatser för att motverka drogkonsumtion och drogförsäljning bland ungdomar. Stort fokus finns även på arbete inom området våld i nära relation. Öppenvårdsmottagningen för verksamhetsområdet erbjuder råd och stöd samt gruppverksamhet till personer som lever eller har levt i relationer där det förekommit våld. Förvaltningens samverkan med externa parter har fungerat bra och utvecklas kontinuerligt. De avdelningar och enheter som ansvarar för missbruksvården har ett kontinuerligt och strukturerat samarbete. Uppföljningen för året visar att samarbetet fungerar mycket väl. Ärendeforum genomförs varje vecka. Olika alternativ prövas, med utgångspunkt från nationella riktlinjer för missbruksvården. Socialnämnden ska i samverkan med andra aktörer bidra till att bryta socioekonomisk segregation samt öka individens självständighet. Intresseanmälningar för att bli familjehem under 2020 är ungefär de samma som 2019 med en liten ökning. Kraven på familjehemmen ökar dock utifrån de svårigheter som barn och unga har, vilket medför väntetider. En komplicerande faktor utifrån pandemin är att samverkan med Regionen påverkats, då Regionens öppenvård fått styra om sina resurser från öppenvården till slutenvården, vilket inneburit minskade resurser och därmed minskade resurser avsatta för målgruppen med missbruk. Ambulerande teamet har dock fortsatt sin uppsökande verksamhet gällande de personer där man inlett utredning enligt Lagen om vård av missbrukare dock med utmaningen av regionens omställning. I början av pandemin sågs en minskning av Lagen om omhändertagande av berusade personer. Antalet omhändertaganden minskade under delår 2 2020 jämfört med samma period 2019, medan anmälningar med anledning av missbruk/beroende ökade. Detta förklaras med att personer med alkoholproblematik i lägre grad dricker alkohol i offentliga miljöer med anledning av pågående pandemi, men i högre grad dricker alkohol i hemmet och då med mindre insyn från anhöriga och myndigheter, varpå oron ökat.

Omvårdnadsnämnden Gävle

Nämndens verksamhet har under 2020 överlag präglats av Covid-19-pandemin och på olika sätt hantera denna helt grundläggande förändring av verksamhetens förutsättningar. Detta har på olika sätt påverkat måluppfyllelsen då verksamheterna helt enkelt inte kunnat genomföras som planerat eller önskat. Nämndens grundläggande uppdrag är att de personer som är i behov av dess insatser är nöjda med sina insatser och den verksamhet som Omvårdnadsnämnden erbjuder. I dialog med kunder och anhöriga utvecklas verksamheten. För att kunderna ska känna sig trygga är kontinuitet, både i utförandet och till person avgörande. Utifrån detta prioriteras aktiviteter som bidrar till kontinuitet och delaktighet. Individens uppfattning om sina aktuella svårigheter, resurser och vad den vill uppnå ska stärkas och är utgångspunkten

både i myndighetsutövning och utförande. Utfallen i de indikatorer som hämtas från de nationella kundundersökningarna inom äldreomsorgen har bara marginellt förändrats under tidsperioden 2013–2020. Det gäller både Gävle och riket i stort, detta trots Covid-19-pandemin. Sannolikt har detta samband med att brukarundersökningen genomfördes i ett relativt tidigt läge under våren 2020. Den sammanvägda bedömningen är att måluppfyllelsen kopplat till målet inte uppfylls helt.

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden Gävle

Att möta deltagare på rätt nivå och just som individer är både utmanande och avgörande för att varje individ ska kunna finna sin väg till framgång och utveckling. Mottagare av nämndens insatser ska kunna utveckla sig själva genom de olika insatser man kan ta del av. Deltagarens förutsättningar, behov och önsknings ska respekteras och vara en del i grunden för individens väg till utveckling.

Kultur- och fritidsnämnden Gävle

Det antagna kulturpolitiska programmet är en viktig del i att stärka arbetet med kultur i hela kommunen. För att säkerställa att trygghetsmålet uppnås under 2020 har kulturavdelningen fördelat ett helt nytt kulturstöd för att stötta anpassningar för föreningar och kulturaktörer under Covid-19. Exempelvis i samband med skolavslutningen streamades arrangemanget Stolt och nykter från Gasklockorna. Med anledning av Covid-19 har Konserthusets streamingverksamhet, med gott resultat, kraftigt expanderat. Under 2020 har konserter strömmats vid 27 tillfällen med mottagarvolym på cirka 25 000 personer. Under året har Konserthusets mötesverksamhet anpassats till rådande förhållanden. Uppsökande verksamhet med konserter utomhus på äldreboende har genomförts inom perioden. I slutet av december 2020 ändrades rekommendationen från Folkhälsomyndigheten och regering kopplat till Covid-19 och alla biblioteken stängdes för fysiska besök under en kort tid. Förstärkt marknadsföring av digitala tjänster har resulterat i en ökad användning av e-medier. Biblioteket har även utökat sin service; bland annat med ”boken kommer” till personer över 70 år samt riskgrupper och ”take-away”, böcker för avhämtning utanför biblioteken. För att tillhandahålla trygga mötesplatser i hela kommunen har närbiblioteken varit aktiva i de lokala stadsdelsnätverken i Sätra och Andersberg. Konsument Gästrikland har deltagit i ett samverkansprojekt med syfte och mål att få bättre hälsa hos barn genom att stötta familjen till en bättre ekonomi. Arbetet med att utveckla möjligheten att bedriva spontanidrott i kommunala idrottsanläggningar fortsätter. Covid-19 och sommarens regnigare perioder har inneburit flera spontanidrottare på Gunder Hägg-stadion och i utomhusgym och motionsspår på Gavlehov. Fritid har valt att omcertifiera sitt hbtq-certificat i syfte att kvalitetssäkra verksamhetens arbete med hbtq-frågor. En handlingsplan för fortsatt arbete färdigställdes under 2020.

Samhällsbyggnadsnämnden Gävle

En välskött offentlig miljö uppfattas som trygg och här bidrar nämndens verksamhet på många sätt. Bland annat genom skötsel av kommunens parker, gator och grönområden, tillsyn av ovärdade tomter, avlopp, restauranger med mera. Verksamheterna prioriterar att rensa buskage, ta ned farliga träd och att tillhandahålla bra belysning vilket skapar trygghet vid gång- och cykelbanor och bostadsområden. Aktiviteter som genomförts är bland annat

Skräpplockardagarna våren 2020. Initiativet slog nytt rekord i år med 14 414 deltagare. Nämnden deltar i framtagandet av trygghetsplaner och trygghetsvandringar har genomförts i Andersberg, på Brynäs och i Sättra.

Gävle Energi AB

Under året har det fokuserats på insatser som stärker koncernens uppdrag att bidra till att göra Gävle till en attraktiv stad att bo och verka i. Gävle Energi har en strävan om att alltid ha en öppen, enkel och ärlig kommunikation som baseras på kundens/medborgarens behov. Val av kommunikationsväg styrs av kunden. Bolaget fortsätter att utveckla och implementera allt fler digitala processer. För att lyfta Gävle Energis samhälls- och miljöengagemang samt utveckling och innovation ur ett kommunikationsperspektiv har kommunikationsstrategin 100 framsteg lanserats. För att skapa ett tryggare Gävle har bolaget fortsatt att öka tillgängligheten till stadens belysning.

Medvetet hälsofrämjande arbete bidrar till frisktalken och rapportering av tillbud bidrar till en säker arbetsplats.

Gästrike Vatten AB

Målet innebär att bolaget har en driftsäker VA-försörjning och säkra leveranser av god kvalitet till invånare och kunder i samtliga kommuner, hög tillgänglighet och tydlig information som ger god service. Aktiviteter kopplade till fokusområdena God produktivitet och goda samarbetsformer har prioriterats. Det innebär fortsatt utveckling av effektiva arbetssätt med hög kundnytta och utveckla tjänsternas kvalitet utan att öka kostnaderna samt att skapa forum för dialog med företagare och näringsliv för att kunna bli mer serviceinriktade.

Hemsidan har uppdaterats vilket gör att bolaget både kan förändra den mer men främst att bolaget uppfyller nya lagkrav om tillgänglighet. För att skapa kortare ledtider för leverantörer och kunder och underlätta de interna kommunikationsflödena har kundtjänst ökat sin schemalagda tillgänglighet.

På grund av Coronaviruset har aktiviteter för ökad samverkan med företagare och näringsliv samt deltagande i event för att möta allmänhet skjutits fram. Att säkerställa att dricksvattnet bolaget levererar till kunderna och samhället uppfyller alla kvalitetskrav är av största vikt i verksamheten. Därför sker ett ständigt förbättringsarbete och arbetssätt är anpassade även för att kunna hantera avvikelser.

Gävle hamn AB

Gävle Hamn har under året genomfört ett antal enkäter för att bland annat undersöka den organisatoriska och sociala arbetsmiljön. Utfallen hade ett väldigt gott resultat som visade att bolaget är en bra arbetsgivare, har engagerade och nöjda medarbetare och ett gott arbetsklimat där det finns goda möjligheter till utveckling. Arbetsklimatet på Gävle Hamn är respektfullt, öppet och där medarbetarna har ett gott samarbete med varandra och där man har gemensamma värderingar.

Gavlefastigheter Gävle kommun AB

Nolla Sabbet initiativet har fortsatt under året med att jobba med Noll-visionen med avseende på skadegörelsekostnader. Målet för året överskreds och analys pågår att förstå varför. Skadegörelser sker idag på mer spridda objekt och består framförallt av glaskross, klotter och annan ren skadegörelse. Koncernens stora organisationsutvecklingsarbete har fortsatt under hela 2020. Arbetet gick ner i tempo då pandemin slog till men har ändå haft stadig progress. Vakanser som uppstått har haft många kvalificerade sökande under året även inom normalt svårrekryterade grupper.

Ett långsiktigt skadeförebyggande arbete ska ske i skolor, vidareutveckling av projektet Nolla Sabbet med nolltolerans. En attraktiv, jämställd och utvecklande verksamhet ska tillhandahållas med tillitsbaserat ledarskap och med utgångspunkt i vårt värdegrundsarbete.

AB Gavlegårdarna

Resultatet från årets NKI-undersökning (nöjdhetsindex) presenterades under årets sista tertial. Den oro som funnits för att den pågående Corona-pandemin skulle ge en negativ påverkan inom frågeområdet "Ta kunden på allvar" visade sig obefogad och insatserna för att förbättra kundbemötande konstateras ha givit avsedd verkan. Den tidigare positiva utvecklingen av kundnöjdheten inom frågeområdet "Tryggt och Snyggt" mattades emellertid av något under 2020. Enskilda händelser av grov kriminalitet på enstaka platser i beståndet bedöms ha påverkat den upplevda tryggheten negativt. Hyresgästerna upplever dock beståndets utemiljöer som fortsatt vara i ett mycket gott skick och när det gäller avfallshantering så befinner sig bolaget, vid en jämförelse med jämförbara bolag, i det absoluta toppskiktet.